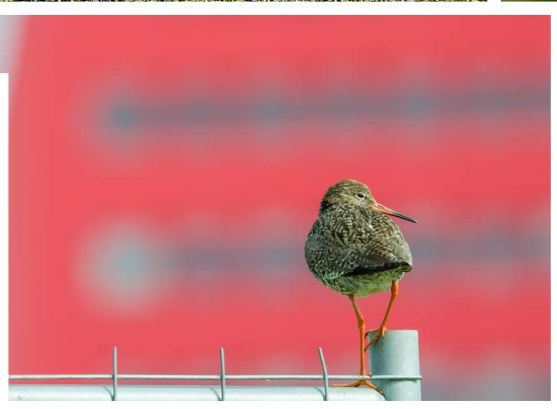
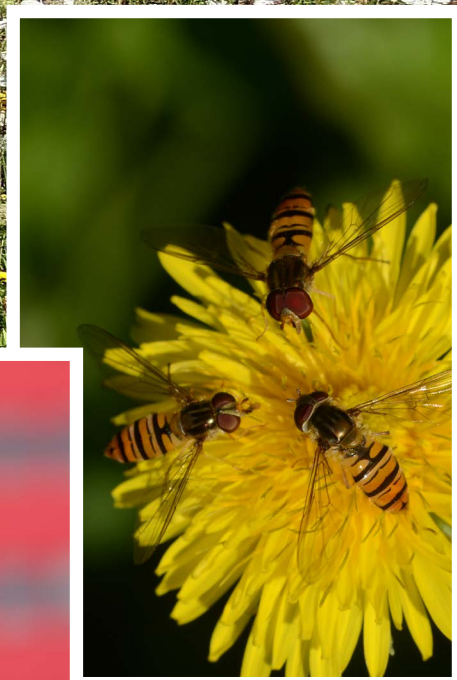

Bedrijventerreinen & Biodiversiteit

kansen tijdens aanleg en herstructurering >

LEESWIJZER

WAAROM ZOU JE OP EEN BEDRIJVENTERREIN BIJDAGEN AAN BIODIVERSITEIT?

Slecht nieuws en goed nieuws

De berichtgeving is eenduidig: de biodiversiteit in de wereld, in Europa en in Nederland staat onder enorme druk. In Nederland is de biodiversiteit, afgemeten aan kwaliteit en kwantiteit van natuur, afgenomen tot ca. 15% van de oorspronkelijke situatie. Het verlies aan biodiversiteit is daarmee aanzienlijk groter dan elders in Europa en de wereld.

Tegelijkertijd blijkt het mogelijk om veel natuurwaarden te herstellen. Deels gebeurt dat via wetgeving die bijvoorbeeld het gebruik van pesticiden aan banden legt. Ook ontwikkeling van nieuwe natuur draagt bij. Maar niet onderschat moet worden hoe belangrijk de vele vrijwillige acties van bedrijven en burgers kunnen zijn. Iedere bijdrage helpt!

Ecommunity park

Waarom zou het bedrijfsleven iets doen?

Het verlies aan biodiversiteit en ecosystemen raakt ook de economie en het bedrijfsleven. Door klimaatverandering ontstaat er meer overlast, ook op bedrijventerreinen. Grondstoffen worden schaarser en hun aanvoer minder zeker. Het verdwijnen van biodiversiteit maakt onze voedselvoorziening kwetsbaarder, zowel door het verminderen van de bodemvruchtbaarheid als door versmalling van de genetische basis van onze gewassen. Er zijn allerlei verbanden, relaties zijn vaak complex en de effecten kunnen enorm zijn.

Het World Economic Forum doet jaarlijks een groot internationaal onderzoek naar de grootste problemen voor economie en samenleving onder leiders binnen overheid en bedrijfsleven. Het verlies van biodiversiteit en ecosystemendiensten staat in de top 10 van zowel de impact van het risico als de waarschijnlijkheid van optreden. Het bedrijfsleven krijgt dus meer last van de gevolgen van biodiversiteitsverlies, ziet dit in toenemende mate als een risico en wil haar ondernemingszin en creativiteit inzetten om bij te dragen aan de oplossing. Maar hoe doe je dat in de praktijk? >

Deze brochure gaat over mogelijkheden op bedrijventerreinen, met name bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en herstructurering van oude terreinen. Dit zijn namelijk bij uitstek de momenten waarop voor een fundamenteel andere ruimtelijke indeling en aanpak kan worden gekozen.

Tijdelijke Natuur bedrijvenpark Twente Noord

Het belang van bedrijventerreinen voor de biodiversiteit

Natuur op bedrijventerreinen biedt veel meer kansen dan je op het eerste gezicht zou denken. Ze beslaan ruim 2% van de oppervlakte van Nederland, meer dan 1/6 van het bebouwde gebied. Bedrijventerreinen vormen de snelst groeiende vorm van bebouwing, sneller dan woningbouw. Qua oppervlakte en groei zijn bedrijventerreinen dus erg interessant.

Uiteraard verschillen bedrijventerreinen enorm van karakter: van zware industrie, distributierrein, kantorenpark tot gemengde terreinen. De mogelijkheden voor het integreren van biodiversiteitsmaatregelen verschillen daarbij sterk. In het algemeen leent het (openbare) groen op bedrijventerreinen zich echter prima voor biodiversiteitsmaatregelen. Bedrijventerreinen zijn erg interessant, want ze:

- bevinden zich vaak aan de randen van steden en zijn daardoor toegankelijk voor stedelijke en landelijke soorten
- hebben vaak een combinatie van braakliggende stukken voor pioniersoorten en blijvende groenstructuren voor permanente soorten
- kunnen uitwisseling van soorten tussen stad en platteland bevorderen, waardoor populaties in de stedelijke omgeving kunnen toenemen
- kunnen een corridor of 'stepping stone' vormen tussen natuur- en leefgebieden in de omgeving

Vanuit ecologisch perspectief is de aard en omgeving van het bedrijventerrein van belang: grenst het aan natuurgebied, kan het een verbindingszone vormen tussen natuurgebieden, of tussen stad en platteland, hoe groot is het terrein, wat is de bodemgesteldheid en hoeveel ruimte komt er voor water en groenstructuren. Daarom is de meerwaarde altijd locatie-specifiek. >

Het belang van biodiversiteit voor bedrijventerreinen

Niet alle ontwikkelaars zien al voordeel in het ruimte bieden aan natuur. Maar zij die daar ervaring mee hebben geven aan dat een groene werkomgeving:

- zorgt voor een beter werkklimaat door het stressniveau van medewerkers te verlagen, fijnstof af te vangen en bewegen tijdens pauzes aantrekkelijker te maken
- bijdraagt aan klimaatadaptatie; op warme zomerdagen kan het verschil in temperatuur tussen de stad en het platteland wel 7°C zijn en groen wordt daarnaast ingezet als waterbuffer bij hevige buien
- draagvlak vergroot, zeker als omwonenden gebruik kunnen maken van de groene omgeving
- een aantrekkelijke omgeving biedt voor bedrijven met een Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen-strategie
- de vastgoedwaarde verhogen
- een 'competitive advantage' geven, bijvoorbeeld door te helpen bij interne saldering van stikstofuitstoot en het vastleggen van CO₂

Wel geven ontwikkelaars aan dat het essentieel is om ruimte voor biodiversiteit te koppelen aan andere opgaven, bijvoorbeeld recreatie en gezondheid.

Wandelingen in de natuur tijdens de werkpauze

DOE IDEEËN OP, RAAK GEÏNSPIREERD!

Misschien een cliché, maar alle successen beginnen bij een goed verhaal, inspirerend beeld en bevoegen mensen.

Ter onderbouwing van het goede verhaal zijn er fraaie voorbeelden van groene bedrijventerreinen met tevreden gebruikers en een flink toegenomen biodiversiteit. En voorbeelden van nieuwe ontwikkelingen waarin natuurontwikkeling integraal is meegenomen in het ontwerp. Deze kunnen inspireren bij het ontwikkelen van de eigen plannen voor nieuwe bedrijventerreinen of een herstructurering. Vaak zijn (landschaps)architecten, ontwikkelaars en gebruikers trots op hun terrein en 'hun biodiversiteit'.

TU Delft Campus Zuid is een nieuwe gebiedsontwikkeling van ongeveer 125 hectare, waarvan 100 hectare is bestemd als Tijdelijke Natuur. Het doel is om een modern werk- en leergebied te creëren, met bedrijvigheid die meerwaarde biedt aan de TU Delft. Ecologische waarden (inclusief het beheer) zijn al in de planvorming meegenomen. Het stedenbouwkundig plan bevat een helder raamwerk van groene en blauwe openbare ruimtes en gaat uit van de volgende ecologische principes: versterken verbondenheid van groen en blauw, natuur-inclusieve bebouwing, natuurlijke oevers en gerichte maatregelen ten behoeve van een aantal doelsoorten. De ecologie wordt in samenhang bekeken met duurzame mobiliteit, sociale structuur en duurzame bebouwing. De sleutelwoorden hierbij zijn: groene gevels, groenblauwe daken, natuurinclusief, energieprestatie en circulariteit.

Artist impression Ecommunitypark

Ecommunitypark, Oosterwolde is een bedrijvenpark van 17 hectare dat privaat wordt ontwikkeld. Het is ontstaan vanuit de behoefte van het bedrijf Ecostyle om zich te vestigen op een nieuwe locatie. Winstmaximalisatie is niet het doel. De helft van het gebied blijft natuur. Het park heeft een BREEAM NL-Gebied certificering van 5 sterren (het maximum). Met de gemeente is overeen gekomen dat het een regelvrij gebied is, met een masterplan, een beeldkwaliteitsplan en een omgevingsvergunning als kader. Succesfactoren zijn de samenwerking met natuurorganisaties en kennisinstellingen en het maken van een goed plan, dat aanhaakt op de bodem en biodiversiteit van de omgeving. Inmiddels trekt het park duurzame bedrijven aan. De bedrijven zijn verplicht lid van een vereniging die het parkmanagement verzorgt. >

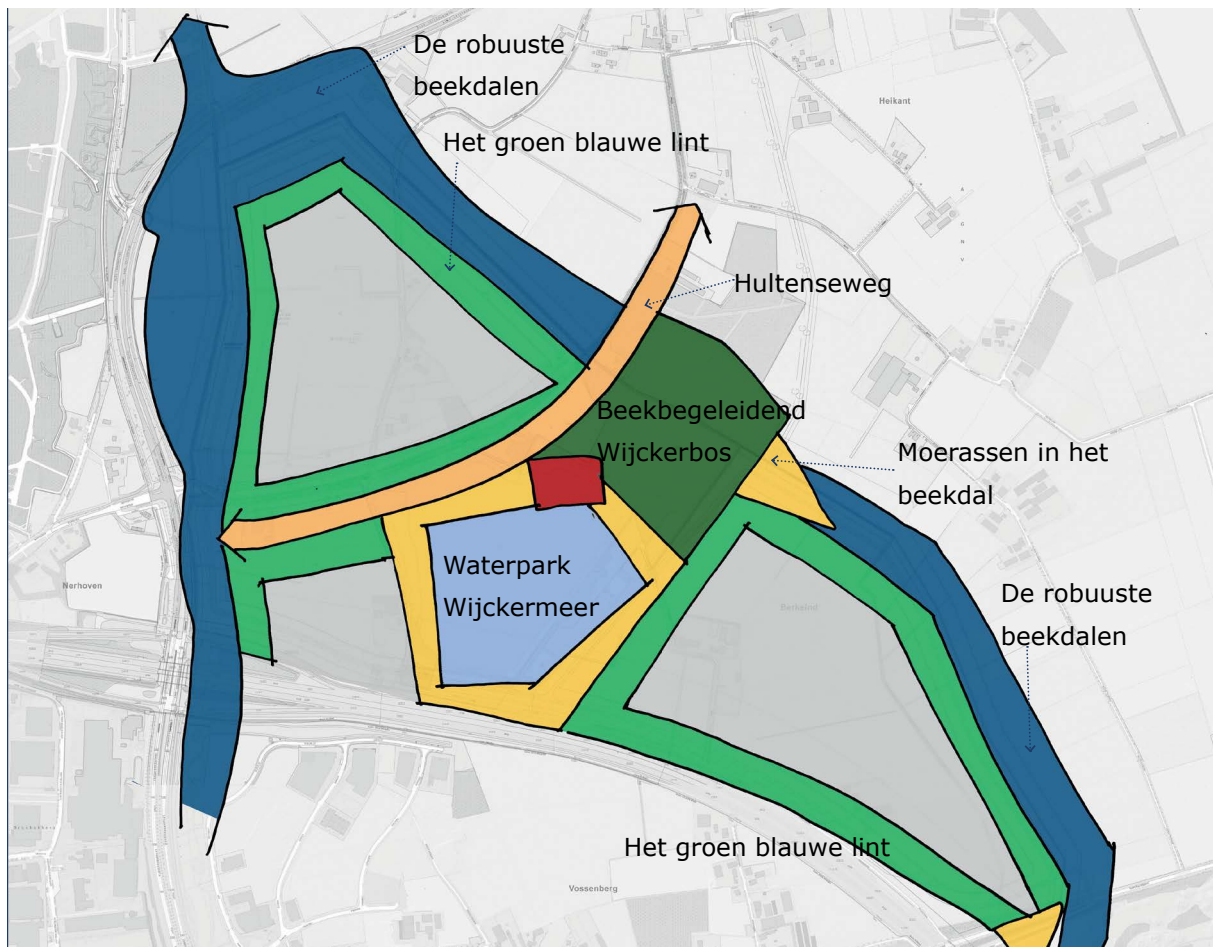
Kempisch bedrijvenpark, Bladel is een bedrijventerreinontwikkeling van 69 hectare, ontwikkeld door een Gemeenschappelijke Regeling van vier gemeenten. Inmiddels is 60% verkocht aan een combinatie van logistieke bedrijven en maakindustrie. De bouwkavels zijn 'kamers in het groen' die aansluiten bij bestaande natuur. Dit is al ingebed in het ontwerp, waarbij een landschapsarchitect en een ecooloog samen zijn opgetrokken. Er was een compensatieplicht voor water, die is gecombineerd met natuurontwikkeling. Er zijn drie natuurzones gerealiseerd: een verbindingszone door het terrein heen, een woon-werkbos als bufferzone tussen het terrein en de oude woonkern van Hapert (waar ook de mensen uit het dorp kunnen recreëren) en een ecozone rond een oude kwelbeek. Het groen is in het beheer van het parkmanagement. Ondernemers betalen hieraan mee. Er worden verder geen eisen gesteld aan ondernemers voor maatregelen op eigen terrein; de kavels mogen voor 100% bebouwd worden. Er is wel een ecooloog langs geweest bij de bedrijven, een aantal ondernemers heeft nestkasten geplaatst. Een belangrijke succesfactor is dat omwonenden vroegtijdig zijn betrokken bij de ontwikkeling. De natuur en het water zijn direct aangelegd. Dat betekent wel een voorinvestering, maar deze betaalt zich terug in vertrouwen vanuit de bewoners. Ook zijn in een vroeg stadium afspraken gemaakt met provincie en waterschap, zodat doelen gekoppeld konden worden, bijvoorbeeld de realisatie van een verbindingszone in het NNN (Natuur Netwerk Nederland).

Deze natuur is als eerste aangelegd op het Kempisch Bedrijvenpark

Wijkevoort, Tilburg is een bedrijventerreinontwikkeling, bestemd voor XXL logistiek (smart logistics) en industrie, mogelijk aangevuld door kleinere, innovatieve bedrijven. Er is een bestemmingsplan vastgesteld voor de eerste fase van 30 hectare uitgeefbaar bedrijventerrein. In het Masterplan worden hoge ambities geformuleerd: het gebied moet hét voorbeeld worden van de transitie van bedrijventerrein naar integraal werklandschap. Een sterke economische toegevoegde waarde moet samengaan met het versterken van de aanwezige landschappelijke kwaliteiten en natuurwaarden in het gebied zelf en in de directe omgeving. Daarnaast moet het gebied energieneutraal worden (het blijft gasloos) en op sociaal gebied bijdragen aan werkgelegenheid, leren, kennisuitwisseling en recreatie. Het doel is verder om natuurwaarden te vergroten. Naast agrarische grond, liggen er in het gebied twee beekdalen en een oud bos (waarin o.a. uilen voorkomen). Door het realiseren van een groenblauwe basisstructuur wordt er leefgebied toegevoegd voor flora en fauna en het gebied tegelijkertijd klimaatbestendig gemaakt. Een deel van het gebied (9 hectare) is Tijdelijke Natuur. Een adviescommissie bepaalt of bedrijven, die zich op Wijkevoort willen vestigen, bijdragen >

aan de gestelde ambities. Na een eerste check op economische bijdrage, arbeid/scholing en slimme mobiliteit volgt een tweede fase waarin met de onderneming en het uitgifteteam van de gemeente een plan wordt gemaakt voor duurzaamheid. Hiervoor is een inspiratieboek opgesteld. Ondernemers betalen mee aan het groen, een deel blijft publiek, maar wordt wel meegenomen in het parkmanagement. Deze selectieve aanpak werkt omdat er grondschaarste is in Tilburg.

De groenblauwe basisstructuur van Wijkevoort

Business Park Amsterdam Osdorp (BPAO) wordt ontwikkeld door Schiphol Area Development Company (SADC) en gemeente Amsterdam. De eerste fase is bijna geheel uitgegeven. Vanaf 2021 komt in de tweede fase 25 hectare uitgeefbaar terrein beschikbaar. Fase twee grenst aan een natuurgebied. Door het gehele terrein van fase 2 wordt een grote, groene ader gerealiseerd. BPAO is een pilotlocatie van het praktijkprogramma Circulaire Werklocaties 2050, dat voortkomt uit het onderzoek uit 2018 naar een afwegingskader voor circulaire gronduitgifte. Biodiversiteit wordt hierin als één van de zeven pijlers van de circulaire economie gezien. Specifiek voor biodiversiteit vraagt BPAO in de uitgiftevoorwaarden voor vestigers onder meer de volgende no-regret maatregelen uit: 10% van het kaveloppervlak wordt ingezet ten behoeve van gemeenschappelijk groen; realisatie groene gevels waar deze zijn gericht op een landschappelijke rand of woningen, natuur inclusieve erfafscheidingen en beperken lichthinder voor fauna. Tijdens de aanleg van het terrein zijn eveneens mitigerende maatregelen getroffen om bestaande diersoorten te beschermen. >

En er zijn nog veel meer good practices, die niet in deze brochure worden besproken. Voorbeelden zijn: Shell Moerdijk, Hessenpoort Zwolle, Brainport Eindhoven, Automotive Campus Helmond, Stepelerveld Haaksbergen, Park2020 Hoofddorp en De Boekelermeer Alkmaar.

De vijf onderstaande principes kunnen als algemene richtlijnen worden toegepast bij het introduceren en versterken van biodiversiteit op bedrijventerreinen.

1. Neem het thema biodiversiteit mee in het ontwerp bij de ontwikkeling van nieuwe en herstructurering van oude bedrijventerreinen. Sluit aan bij de ecologische waarden van de omgeving en creëer zo mogelijk corridors (meer dan 600 bedrijventerreinen in Nederland liggen aan natuurgebieden!).
2. Maximaliseer de groenblauwe infrastructuur: hoe groter het groene areaal hoe meer dier- en plantensoorten er mogen worden verwacht.
3. Maak maximaal gebruik van tijdelijk braakliggende stukken land. Deze hebben vaak een hoge ecologische waarden en bieden habitat voor al dan niet bedreigde pioniersoorten.
4. Optimaliseer de kwaliteit van bestaand groen op bedrijventerreinen. De norm is meestal intensief beheer voor een nette uitstraling en vaak staan er uitheemse plantensoorten, die van weinig waarde zijn voor de lokale fauna. Met het planten van inheemse soorten en het inzaaien van geschikte bloemenmengsels in combinatie met deelmaaien, valt al veel te winnen.
5. Maak gebruik van het potentieel van platte daken. Als deze op de juiste manier worden ontworpen en onderhouden, kunnen ze een nuttige bijdrage leveren aan het behoud en herstel van de biodiversiteit. Bijvoorbeeld groene of grinddaken kunnen functioneren als broedplaats of voedselbron voor vogels en insecten.

HOE KUN JE ALS OVERHEID BIJDAGEN?

Overheden zijn verantwoordelijk voor natuurbehoud en -herstel en zien de kansen die bedrijventerreinen bieden. Daarom steunen ze op allerlei manieren ontwikkelingen die daaraan bijdragen.

Internationaal samenwerkingsproject 2BConnect was een samenwerkingsproject in de grensstreek van Nederland en Vlaanderen met als doel biodiversiteit op bedrijventerreinen te stimuleren. Er is gewerkt op 30 terreinen d.m.v. het ontwikkelen en delen van kennis, waaronder het opleiden van adviseurs. Het project werd tot eind 2019 ondersteund vanuit het EU Interreg programma Nederland-Vlaanderen. Een van de aansprekende projecten is de aanleg van een broedvogeleiland in de spuikom van Dow in North Sea Port, Terneuzen. Al in het jaar na de aanleg broedden er ongeveer 30 paar visdiefjes. Met het eiland hoopt men de visdiefjes weg te houden uit de stad en bij de sluizen van het kanaal Gent-Terneuzen. Een ander voorbeeld is kunstmestfabriek Yara in Vlaardingen, waar op een bufferzone waar geen bebouwing mag komen 9 hectare akkers met oude graanrassen is aangeplant, met keverbanen en bloemenranden. Met als resultaat broedende graspiepers, veldleeuweriken en gele kwikstaarten. Dit zijn soorten die het in Nederland moeilijk hebben. Er wordt nu gezocht naar manieren om de tijdens het project opgebouwde enthousiasme, kennis en het netwerk voort te zetten. >

Publiek-private samenwerking Groene Cirkels koppelt de verduurzaming van de Heineken brouwerij met de kennis van Wageningen Environmental Research en Naturalis Biodiversity Center aan de ambities van provincie en waterschap op het gebied van ruimte, water, mobiliteit en economie. Het doel is het creëren van een economisch krachtig bedrijf in een aantrekkelijke omgeving waarin het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren is. Op het gebied van biodiversiteit lopen verschillende projecten, waaronder versterking van het bijenlandschap op het terrein van 100 hectare van de brouwerij zelf, het aangrenzende bedrijventerrein Grote Polder en ver daaromheen.

Provincie Gelderland heeft als doel dat in 2050 alle bedrijventerreinen energieneutraal en klimaatbestendig zijn. Als eerste stap heeft de provincie een scan laten maken van de toekomstbestendigheid van alle bedrijventerreinen. Biodiversiteit is een van de indicatoren. Op dit moment worden vervolgstappen uitgewerkt. De provincie heeft nog geen beleid voor biodiversiteit op bedrijventerreinen, wel wordt gewerkt aan een boek met goede voorbeelden.

Provincie Overijssel heeft al stimuleringsbeleid voor het vergroenen van bedrijventerreinen. Zij hebben voor ondernemers de kaart 'Natuurlijk kapitaal: Groen ondernemen loont' gemaakt. Hierop staan good practices uit de regio, de voordelen van het vergroenen van bedrijventerreinen en websites om zelf verder aan de slag te gaan. Als bedrijventerreinen een plan hebben om de kwaliteit van natuur te verhogen, kan een beroep worden gedaan op een subsidieregeling.

Gemeente Ede heeft in 2019 een Programma Biodiversiteit vastgesteld. Over bedrijventerreinen staat hier dat bij aanleg en revitalisering van bedrijventerreinen het onderwerp biodiversiteit integraal wordt meegenomen.

Overheden kunnen aanjager zijn via kaderstellende wet- en regelgeving, zowel nationaal (o.a. Wet op de ruimtelijke ordening, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, milieuwetgeving) als decentraal. Op provinciaal niveau kunnen structuurvisies en verordeningen invloed hebben op de ontwikkeling. Op gemeentelijk niveau zijn bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen de belangrijkste sturingsinstrumenten. Bovendien hebben overheden vaak een grondpositie en/of zijn mede-ontwikkelaar. Hierdoor zijn ze in de positie om maatschappelijke waarden, waaronder biodiversiteit, mee te nemen in de plannen.

Beleggers/investeerdere spelen in toenemende mate een rol. Steeds meer financiële instellingen kijken bij de verstrekking van kapitaal of de zgn. ESG (Environmental, Social en Governance) factoren in orde zijn. Voor CO₂ zijn er inmiddels uitgewerkte criteria, voor biodiversiteit staat dit nog in de kinderschoenen. Ontwikkelingsmaatschappijen die vanuit overheden zijn gefinancierd, hebben meer speelruimte bij de uitvoering van duurzame maatregelen, omdat winstmaximalisatie niet centraal staat.

WAAR LIGGEN DE BESTE KANSEN?

EN MET WELKE ANDERE MAATSCHAPPELIJKE DOELEN KAN BIODIVERSITEIT WORDEN GEKOPPELD?

Op elk bedrijventerrein zijn kansen voor biodiversiteit. Overall is ruimte voor kleine ingrepen. Maar sommige terreinen bieden meer kansen dan anderen.

- Grootschalige terreinen zoals havens en industrie waar open ruimte moet blijven vanwege de veiligheid.
- Campus ontwikkelingen en kantoorparken, met hooggeschoold personeel dat hoge eisen stelt aan de werkomgeving.
- Terreinen van multinationals en ondernemers met een vooruitstrevend duurzaamheidsbeleid.
- Bij nieuwe ontwikkelingen waar vanaf de planvorming wordt gekozen voor een ruime en toekomstbestendige opzet.
- Locaties waar kan worden aangesloten op bestaand natuurgebied, of waar historische landschappen kunnen worden hersteld.
- Bij goede en vroegtijdige samenwerking met omwonenden, natuurorganisaties.
- Als er sprake is van collectief beheer (parkmanagement/gebiedsmanagement), waarbij bedrijven verplicht meebetalen aan de realisatie en het beheer van het collectieve groen.

Daarnaast laat biodiversiteit zich uitstekend koppelen met andere maatschappelijke doelen, zoals:

- **Klimaatadaptatie**

Aanleg van groen- en blauwstructuren kan bijdragen aan het tegengaan van hittestress, wateroverlast en droogte én daarnaast habitat bieden aan flora en fauna. Ook groene daken en gevels kunnen hieraan bijdragen.

- **Gezondheid**

Aanleg van groene aders door het gebied met bijvoorbeeld bloemstroken en wandelmogelijkheden kan bijdragen aan belevingswaarde, recreatiewaarde, gezondheid (door beweging, luchtkwaliteit) én toename van flora en fauna in het gebied.

- **Gebiedshistorie**

Door bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen oude landschapskenmerken te versterken of te herstellen, kan er lokaal meer draagvlak ontstaan en krijgt de lokale flora en fauna (weer) de ruimte.

- **Duurzame energie**

Deze opgave kan op gespannen voet staan met biodiversiteit, omdat beiden een ruimtebeslag vragen. Maar er zijn ook mogelijkheden om ze te combineren. De handreiking Natuurdaken vermeldt dat de combinatie van een groen dak met zonnepanelen tot 6% meer energie oplevert én de biodiversiteit onder de zonnepanelen toeneemt. Wel stelt dit uiteraard eisen aan de draagkracht van het dak.

STAPPENPLAN

Initiatief- en planfase

1. Neem biodiversiteit zo vroeg mogelijk mee in de planfase en koppel dit aan andere opgaven, die belangrijk zijn voor de klanten en voor het draagvlak bij omwonenden. Kijk met gemeente, provincie en waterschap naar kansen voor maatschappelijke meerwaarde en bespreek hoe dit gewaardeerd kan worden.
2. Onderzoek of Tijdelijke Natuur een optie is.
3. Accepteer dat je niet op alle duurzaamheidsaspecten een 10 kunt halen.
4. Kijk in een ruime cirkel om het plangebied naar de ecologische waarden van de omgeving en maak een plan dat deze waarden versterkt. Zoom dan samen met een ecooloog en natuur- of landschapsorganisaties in om concrete maatregelen te formuleren in het plangebied.
5. Denk na over de fasering: door meteen de groen-blauwe structuur aan te leggen wordt het gebied aantrekkelijk voor bedrijven en omwonenden. Om optimale flexibiliteit op kavelniveau te houden, kan het een keuze zijn om alleen de hoofdstructuur aan te leggen, want het groen laat zich niet meer zo makkelijk verplaatsen.
6. Zoek met de stakeholders naar de gemeenschappelijke belangen en een aansprekend verhaal.
7. Denk tijdens de planvorming al na over de beheerfase, bijvoorbeeld hoe om te gaan met het spanningsveld 'rommelige natuur' versus een nette uitstraling van het bedrijventerrein. Een groene werkomgeving levert niet automatisch biodiversiteit op. Veel groen bestaat uit strak gemaaide gazons en exotische bomen. Het beheer is vaak intensief en de biodiversiteitswinst minimaal. Het is beter alleen intensief te maaien op plekken waar het moet en elders meer ruimte te laten voor natuurlijke ontwikkeling.
8. Neem in de communicatie en marketing de groene ambities al mee. Dit vergroot de kans dat het vestigers aantrekt, die hier affiniteit mee hebben.
9. Onderzoek of het meerwaarde heeft om aan te sluiten bij een keurmerk voor duurzaamheid, zoals BREAM-NL Gebied, NL Greenlabel of Kleurkeur.

Tijdelijke Natuur is zich spontaan ontwikkelende natuur op tijdelijk braakliggende terreinen, wat vaak grote meerwaarde biedt voor pioniersoorten. Grondeigenaren nemen in afwachting van bouwprojecten, vaak flora- en fauna werende maatregelen om te voorkomen dat beschermde soorten er zich vestigen. Met het instrument Tijdelijke Natuur hoeft dit niet meer, want de beschermde flora en fauna die er zich in deze periode vestigt, mag verwijderd/verplaatst worden (wel geldt nog steeds de Zorgplicht).

Toestemming voor Tijdelijke Natuur kan verkregen worden via een ontheffing van de provincie of een gedragscode via de Stichting Tijdelijke Natuur. Een terrein kan in aanmerking komen als het nog minimaal een jaar braak ligt en de natuur in die periode ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. >

Uitvoeringsfase

1. Geef de randvoorwaarden van het biodiversiteitsplan mee in de aanbesteding en laat bouwers zelf ook met voorstellen komen.
2. Zorg dat bouwers in hun bouwproces maatregelen hebben opgenomen om flora en fauna te beschermen.
3. Stel minimumeisen aan de klanten en ga in gesprek over de ambities op het gebied biodiversiteit en hoe ze hier een plus op kunnen zetten op hun percelen en gebouwen. Dit wordt makkelijker als de opties al in kaart zijn gebracht, waardoor klanten alleen hoeven aan te sluiten.

Een recreant in de Tijdelijke Natuur Haarrijn

Gebruiksfase

1. Laat de groenstructuren collectief beheren (middels een vorm van park- of gebiedsmanagement).
2. Onderzoek of werknemers en/of omwonenden enthousiast gemaakt kunnen worden door ze te betrekken bij het beheer van het groen of bij het monitoren van flora en fauna, bijvoorbeeld met een Bioblitz (www.waarneming.nl/bioblitz).
3. Maak de maatregelen zichtbaar.
4. Monitor en evalueer; onderzoek of de getroffen maatregelen het beoogde resultaat opleveren (bijvoorbeeld vestiging doelsoorten, meten aantallen en diversiteit flora en fauna) en bepaal of er aanpassingen nodig zijn in het beheerplan. Naast ecologische monitoring kan door tevredenheidsonderzoeken ook worden onderzocht hoe gebruikers en omwonenden het bedrijventerrein waarderen.

TOT SLOT ENKELE CONCLUSIES UIT DE PRAKTIJK

Successen beginnen bij een goed verhaal en bevoegen mensen.

Soms kan het aansprekende verhaal zitten in een 'knuffelsoort' bijvoorbeeld het plan Staalblauwtje (Tata steel) of de aanwezigheid van uilen (Wijkevoort), soms in de waarde van natuur voor omwonenden.

Het verhaal kan ook aansprekend worden door juist aan te sluiten aan overkoepelende opgaven. Steeds meer bedrijven koppelen hun doelen aan de UN Sustainable Development Goals.

Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en herstructurering van oude terreinen geldt: **hoe eerder in ontwerpfase biodiversiteit wordt meegenomen, hoe meer kans er is** dat het integraal wordt toegepast in de groenblauwe structuur van het gebied.

Er zijn duidelijk verschillen in kansen tussen typen bedrijventerreinen. **Terreinen met een duidelijk profiel (bijvoorbeeld Ecommunitypark) hebben meer mogelijkheden alsook terreinen van grote multinationals en campussen**, waar een aantrekkelijke werkomgeving hard nodig is om talentvolle werknemers aan te trekken. Het plan Wijkevoort laat echter zien dat ook een logistiek bedrijventerrein een aantrekkelijke werklocatie kan worden met veel waarde voor natuur en biodiversiteit.

Voor een zinnige bijdrage aan de biodiversiteit is het goed een (lokale) ecooloog te betrekken en moet je ruim om je heen kijken buiten het plangebied om aan te sluiten bij de ecologische waarden uit de omgeving. Daarna moet je samen met een ecooloog inzoomen voor maatregelen in het gebied, die op microniveau verschil uit kunnen maken (zowel aanleg als beheer).

Uit alle good practices blijkt dat de aangelegde groenstructuren collectief beheerd worden, waarmee de ondernemers worden ontzorgd. **Een vorm van parkmanagement of gebiedsmanagement, waaraan de bedrijven meebetalen, is daarom aan te raden.**

COLOFON

Auteur: Karin Maatje

Deze brochure is gebaseerd op een paper, geschreven in het kader van het executive program Corporate Social Responsibility (CSR) aan de Erasmus Universiteit. De onverkorte versie, inclusief gebruikte bronnen, is te vinden op www.tijdelijkenatuur.nl

Dit is een gezamenlijke uitgave van stichting Tijdelijke Natuur en de stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland (SKBN) en mede mogelijk gemaakt door Provincie Flevoland.

Stichting Tijdelijke Natuur is opgericht met als doel 'het stimuleren van de toepassing van het concept Tijdelijke Natuur in Nederland en daarbuiten'. Stichting Tijdelijke Natuur is een vervolg op de Green Deal Tijdelijke Natuur waarin bedrijven en groene organisaties samen met het ministerie van EZ een aantal vraagstukken rond Tijdelijke Natuur hebben opgelost. Het bestuur wordt gevormd door LandschappenNL, De Vlinderstichting en Port of Amsterdam.

Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland (SKBN) deelt en ontwikkelt kennis op het gebied van verdienvermogen en de ontwikkeling van het vestigingsklimaat. Heel concreet gaat het om de (her-)ontwikkeling en het beheer van werklocaties en hoe dit aan te pakken. Ook organiseert SKBN de ontmoeting tussen alle betrokken belangen. En SKBN levert – gevraagd en ongevraagd – beleidsinput op basis van haar kennis.

Redactie: Arnold van Kreveld

Beelden: Ecommunitypark, SADC, Kempisch Bedrijvenpark, Ron Poot (blz. 4 en 9) en Arnold van Kreveld (overige foto's).

Opmaak: Peter Veldt, Bureau Stroming

tijdelijke
natuur